

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/37/ES o varovanju delavcev pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu

(COM(2018) 171 final – 2018/0081 COD)

(2018/C 440/24)

Poročevalec: **János WELTNER**

Zaprosilo	Zvropski parlament, 16. 4. 2018 Svet, 23. 4. 2018
Pravna podlaga	členi 153(1) in (2) ter 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Sklep predsedstva	17. 4. 2018
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	19. 7. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	19. 9. 2018
Plenarno zasedanje št.	537
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	191/4/11

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja predlog spremembe direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh, saj ponuja objektivne podatke za zagotovitev varnejših delovnih pogojev.

1.2 EESO tako kot v svojem že sprejetem mnenju ⁽¹⁾ poziva Komisijo, naj izvede oceno učinka morebitne razširitve področja uporabe direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh na reprotoksične snovi.

1.3 Zaradi reprotoksičnosti številnih rakotvornih in mutagenih snovi bi bilo treba po mnenju EESO pri revizijah in spremembah direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh v bližnji prihodnosti več pozornosti nameniti reproduktivnim vidikom pri poklicni izpostavljenosti žensk (zlasti v prvih treh mesecih nosečnosti) in moških.

1.4 EESO pozdravlja dejstvo, da so s tokratno spremembo direktive določene zavezujoče mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost na podlagi znanstvenih in statističnih podatkov. Iz referenčnih dokumentov je razvidno, da zainteresirane strani zlahka razumejo pristop, ki temelji na analizi tveganja, zato je ta dobra podlaga za socialni kompromis.

1.5 EESO pozdravlja postopek, ki temelji na dokazih in v okviru katerega se je Komisija posvetovala z Znanstvenim odborom za omejitve poklicne izpostavljenosti kemičnim snovem (SCOEL) ⁽²⁾ in Odborom za oceno tveganja (RAC) ⁽³⁾ pri Evropski agenciji za kemikalije (ECHA) ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ UL C 288, 31.8.2017, str. 56.

⁽²⁾ Varnost in zdravje pri delu – SCOEL, Evropska komisija, 30. junij 2018.

⁽³⁾ Odbor za oceno tveganja (RAC), 30. junij 2018.

⁽⁴⁾ Evropska agencija za kemikalije (ECHA).

1.6 EESO meni, da je treba pripraviti pilotne raziskovalne programe in v drugi fazi programe na ravni EU za razvoj vseživljenjskega zdravstvenega nadzora v okviru nacionalnih sistemov socialne varnosti ali javnega zdravstva za vse osebe, ki so bile izpostavljene rakotvornim, mutagenim ali reprotoksičnim snovem. V skladu s splošno uredbo o varstvu podatkov⁽⁵⁾ bi moral ta nadzor potekati anonimno.

1.7 EESO poudarja, da bi morale države članice inšpektoratom za delo zagotoviti dovolj finančnih in človeških virov za izvajanje njihovih nalog, da bi se izboljšalo varovanje delavcev pred rakotvornimi, mutagenimi in reprotoksičnimi snovmi pri delu.

1.8 EESO priporoča, da se v zvezi s tem izvede znanstvena analiza za vse spojine, za katere obstaja sum, da so rakotvorne, mutagene ali reprotoksične, in da se te spojine po potrebi vključijo v direktivo o rakotvornih in mutagenih snoveh.

2. Ozadje

2.1 To mnenje je povezano z mnenjem EESO o *varovanju delavcev pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu*⁽⁶⁾, ki se nanaša na spremembo direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh iz leta 2017⁽⁷⁾. Vsa priporočila EESO, razen tistih, ki so bila vključena v tokratno spremembo direktive, so še vedno aktualna⁽⁸⁾.

2.2 Cilji predloga so skladni s členom 2 (Pravica do življenja) in členom 31 (Pošteni in pravični delovni pogoji) Listine EU o temeljnih pravicah.

2.3 Zagotavljanje varnega in zdravega delovnega okolja je strateški cilj Evropske komisije, kakor je navedeno v *Strateškem okviru EU za varnost in zdravje pri delu za obdobje 2014–2020*⁽⁹⁾.

2.4 V EU je rak najpogostejša zdravstvena težava, povezana z delovnim mestom, saj ogroža življenje in zdravje skoraj toliko delavcev kot naslednji dve najpogostejši bolezni skupaj (kostno-mišična obolenja in bolezni obtočil). Negativne posledice raka so tudi veliko večje od posledic nesreč pri delu⁽¹⁰⁾. Delavcem in njihovim družinam in prijateljem povzroča trpljenje, slabša kakovost življenja, ogroža dobrobit in – v najhujšem primeru – vodi v smrt⁽¹¹⁾.

2.5 Komisija je začela redno posodabljati direktivo o rakotvornih in mutagenih snoveh⁽¹²⁾, da bi upoštevala nova znanstvena odkritja in tehnološki razvoj. Ta postopek je v skladu s strategijo trajnostnega razvoja EU, ki vključuje cilj, da se do leta 2020 zagotovi, da se kemikalije proizvajajo in uporabljajo ter da se z njimi ravna na način, ki ne predstavlja večjega tveganja za zdravje ljudi in okolje. Sčasoma pa naj bi močno zaskrbljujoče snovi nadomestili z ustreznimi nadomestnimi snovmi ali tehnologijami⁽¹³⁾.

3. Predlog Komisije

3.1 Komisija je v skladu s tem postopkom in na podlagi dokumentov SWD(2018) 87 in SWD(2018) 88 v dokumentu COM(2018) 171⁽¹⁴⁾ predlagala nov predlog spremembe Direktive 2004/37/ES o varovanju delavcev pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu. EESO je na začetku leta 2017 podprl predlog spremembe te direktive; v sedanji spremembi te direktive⁽¹⁵⁾ je dodanih pet snovi.

⁽⁵⁾ UL L 119, 4.5.2016, str. 33, člen 4 in odstavki 35, 45, 52, 53 in 155.

⁽⁶⁾ UL C 288, 31.8.2017, str. 56.

⁽⁷⁾ COM(2017) 11 final.

⁽⁸⁾ UL C 288, 31.8.2017, str. 56.

⁽⁹⁾ COM(2014) 332 final.

⁽¹⁰⁾ Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA), 2017.

⁽¹¹⁾ SWD(2018) 88, COM(2017) 11 final.

⁽¹²⁾ Direktiva 2004/37/ES.

⁽¹³⁾ *Sustainable development in the EU* (Trajnostni razvoj v EU), Eurostat, str. 189.

⁽¹⁴⁾ Postopek 2018/0081 (COD).

⁽¹⁵⁾ UL C 288, 31.8.2017, str. 56.

3.1.1 *Kadmij in njegove anorganske spojine v okviru področja uporabe direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh*: poklici, pri katerih so delavci izpostavljeni tem snovem, so povezani s proizvodnjo in rafiniranjem kadmija, proizvodnjo nikelj-kadmijevih baterij, proizvodnjo in pripravo pigmentov s kadmijem, proizvodnjo zlitin s kadmijem, mehansko izdelavo prevlek, taljenjem cinka in bakra, izkopavanjem rud neželeznih kovin, spajkanjem s spajkami iz zlitin srebro-kadmij-srebro, mešanjem polivinilklorida ter recikliranjem odpadnih kovin in nikelj-kadmijevih baterij. Komisija ocenjuje, da je temu izpostavljenih okoli 10 000 delavcev.

3.1.2 *Berilij in anorganske berilijeve spojine v okviru področja uporabe direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh*: opredeljenih je bilo deset industrijskih sektorjev, v katerih obstaja tveganje izpostavljenosti delavcev beriliju, med drugim gre za livarstvo, steklarstvo in laboratorije. Baker, aluminij, magnezij in nikelj se pogosto legirajo z berilijem. Približno 80 % vsega berilija se uporabi v bakrovih zlitinah. Izpostavljenost beriliju povzroča raka na pljučih in neozdravljivo kronično beriliozo. Komisija ocenjuje, da je temu tveganju izpostavljenih 54 000 delavcev.

3.1.3 *Arzenova kislina in njene soli ter anorganske arzenove spojine v okviru področja uporabe direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh*: do izpostavljenosti arzenovim spojinam pride na primer pri proizvodnji bakra in cinka ter v steklarstvu, sektorju elektronike in kemični industriji. Komisija ocenjuje, da je temu tveganju izpostavljenih od 7 900 do 15 300 delavcev.

3.1.4 *Formaldehid*: do izpostavljenosti pride pri proizvodnji formaldehida in v stiku z mnogimi proizvodi (lepila in tesnila, premazi, polimeri, biocidi in laboratorijske kemikalije), med dejavnostmi, kot so gradnja in montaža, ter pri proizvodnji usnja in krzna, celuloze, papirja in izdelkov iz papirja, tekstila ter lesa in lesnih izdelkov. Formaldehid se uporablja tudi za konzerviranje tkiv ter kot razkužilo na oddelkih za patologijo in v prostorih za obdukcijo. Komisija ocenjuje, da je temu tveganju izpostavljen en milijon delavcev.

3.1.5 *4,4'-metilen-bis (2-kloroanilin)*: tej snovi so izpostavljeni delavci v sektorju plastike, v katerem se uporablja za vlivanje delov poliuretanskega elastomera v 89 krajih v EU. Komisija ocenjuje, da je temu tveganju izpostavljenih 350 delavcev.

3.2 Države članice imajo različne pristope. Nekatere so določile zavezujoče mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost za veliko število kemikalij, ki so rakotvorne, mutagene in reprotoksične, druge pa le za nekaj od teh. Ta predlog se nanaša na pet snovi, vendar za nobeno izmed njih ni določena mejna vrednost za poklicno izpostavljenost na ravni EU. Dvanajst držav članic (Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Nemčija, Nizozemska, Španija in Švedska) nima določene mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost za eno izmed petih snovi, tri (Italija, Luksemburg in Malta) pa nimajo te mejne vrednosti določene za nobeno izmed petih snovi. Mejne vrednosti se med posameznimi državami razlikujejo. EESO zato pozdravlja predlog spremembe Direktive 2004/37, ki določa zavezujoče mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost na evropski ravni, s čimer se bodo v vseh državah članicah zagotavljali enaki delovni pogoji za vse delavce, ki so izpostavljeni škodljivim snovem.

3.3 Ocene na podlagi študije družbe za svetovanje *Risk & Policy Analysts Limited* (RPA) za leto 2018 ⁽¹⁶⁾ kažejo, da bi ta predlog, če bi bil sprejet, dolgoročno izboljšal delovne pogoje za več kot en milijon delavcev v EU in preprečil več kot 22 000 primerov zdravstvenih težav, povezanih z delovnim mestom. V preteklih 40 letih naj bi bilo 24 770 primerov poklicnih bolezni. Če ne bomo ukrepali, bo v naslednjih 60 letih to breme poklicnih bolezni naraslo še za 24 689 novih primerov.

3.4 V skladu z delovnim dokumentom služb Komisije je torej prav, da se na podlagi navedenih informacij razmisli o posodobitvi direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh. Gre za enaka načela kot v direktivi o rakotvornih in mutagenih snoveh in v prejšnji spremembi direktive. S to spremembo se dosedanji seznam iz priloge k tej direktivi dopolni tako, da se vanj vključi zgoraj navedenih pet snovi.

3.5 Znanstvene nasvete v zvezi s kadmijem, berilijem in formaldehidom je predložil Znanstveni odbor za omejitve poklicne izpostavljenosti kemičnim snovem, za arzenovo kislino in 4,4'-metilen-bis (2-kloroanilin) pa Odbor za oceno tveganja. Tristranski Svetovalni odbor za varnost in zdravje pri delu (ACSH) je sprejel mnenja o vseh petih snoveh.

⁽¹⁶⁾ Tretja sprememba direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh.

3.6 Mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost za navedenih pet rakotvornih in mutagenih snovi so določene na podlagi znanstvenih podatkov in ob upoštevanju posledic za zdravje v prihodnosti. Upoštewane so tudi različne ekonomske posledice.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Glavni cilj in področje uporabe te spremembe direktive je razširiti seznam iz direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh, ki je trenutno omejen na rakotvorne in mutagene snovi. V prihodnosti bi bilo treba razmisliti o morebitni razširitvi seznama na reprotoksične snovi in snovi, ki negativno vplivajo na druge telesne funkcije, kakor je EESO že omenil v prejšnjem mnenju ⁽¹⁷⁾.

4.2 To mnenje temelji na poročilu Eurostata o spremljanju ciljev trajnostnega razvoja EU za leto 2017 ⁽¹⁸⁾: „V letu 2015 je potrošnja kemikalij v EU znašala 350 milijonov ton. Od teh je 127 milijonov ton nevarnih za okolje, 221 milijonov ton pa takšnih, ki lahko ogrozijo zdravje ljudi. Čeprav je potrošnja kemikalij kratkoročno gledano upadla, se delež najbolj strupenih kemikalij v celotni potrošnji kemikalij skoraj ni spremenil“ (delež rakotvornih, mutagenih in reprotoksičnih snovi v celotni potrošnji kemikalij v EU: v letu 2004 je znašal 10,7 %, v letu 2015 pa 10,3 %).

4.3 V strategiji EU za preprečevanje rakavih obolenj, povezanih z delovnim mestom, bi bilo treba več pozornosti nameniti ženskam.

4.3.1 Vzorec izpostavljenosti in vrste raka se med moškimi in ženskami razlikujejo. Za rakom dojke na primer zelo redko zbolijo moški, pri ženskah pa je ta oblika raka najpogostejša. K raku dojk lahko prispevajo različne poklicne izpostavljenosti. Da bi pridobili ustrezne podatke, na podlagi katerih bi sprejemali odločitve, bi bilo treba incidenco rakavih obolenj, ki so večinoma povezana s spolom, analizirati ločeno za ženske in moške namesto za vse zaposlene skupaj.

4.3.2 EESO poziva Komisijo, naj pri nadaljnjih revizijah direktive bolj sistematično upošteva poklicno izpostavljenost žensk rakotvornim snovem. Mnogi poklici, kjer prevladujejo ženske (zdravstvo, čiščenje, frizerstvo itd.), vključujejo izpostavljenost rakotvornim snovem. V zvezi s tem bi bilo treba določiti zavezujoče preventivne ukrepe (npr. sobe s podtlakom za pripravo citostatikov, ki jih vbrižgava osebe v zdravstvenih ustanovah).

4.4 Kar zadeva enotni trg, bi po mnenju EESO Komisija v direktivi o rakotvornih in mutagenih snoveh morala določiti metodologijo za sprejetje zavezujočih mejnih vrednosti za poklicno izpostavljenost. Ta postopek bi moral vključevati obsežno posvetovanje s socialnimi partnerji, državami članicami in drugimi deležniki, tudi nevladnimi organizacijami. EESO meni, da posebno pozornost zahtevata zlasti dva elementa: prvi je usklajenost zavezujočih mejnih vrednosti za poklicno izpostavljenost s stopnjo tveganja za različne snovi, drugi pa potreba po opredelitvi takih mejnih vrednosti na podlagi znanstvenih dokazov, tudi spremljanja sprememb v incidenci bolezni, ki so povezane z delovnih mestom. Pri tem je treba upoštevati različne dejavnike, kot so izvedljivost in možnosti za merjenje ravni izpostavljenosti. Da bi delodajalcem pomagali pri določanju prednostnih preventivnih ukrepov, bi se morale te mejne vrednosti izrecno nanašati na stopnjo tveganja, povezano z ravno izpostavljenosti.

4.5 Za večino spojin je značilno dolgo obdobje latence od prve izpostavljenosti do pojava raka. EESO meni, da je treba delavce zaščititi tako, da se zagotovi vseživljenjski zdravstveni nadzor v okviru sistemov socialne varnosti ali nacionalnih zdravstvenih sistemov za vse izpostavljene delavce. Te podatke lahko zagotovi Eurostat, da se izpopolni strategija trajnostnega razvoja.

4.6 Politika na področju javnega zdravja mora temeljiti izključno na predpisih, ki temeljijo na dokazih. Dokazi se lahko pridobijo z znanstvenimi analizami na podlagi kakovostnih in statistično ovrednotenih podatkov. Ta zahteva je podprta s splošno uredbo o varstvu podatkov ⁽¹⁹⁾ in členom 9, ki se nanaša na obdelavo posebnih vrst osebnih podatkov ⁽²⁰⁾. V skladu z Direktivo 2011/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²¹⁾ je treba upoštevati tudi druge pravne vidike.

⁽¹⁷⁾ UL C 288, 31.8.2017, str. 56.

⁽¹⁸⁾ Eurostat 2017: *Sustainable Development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context* (Trajnostni razvoj v Evropski uniji – Poročilo o spremljanju napredka pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v EU), str. 246.

⁽¹⁹⁾ UL L 119, 4.5.2016, str. 1.

⁽²⁰⁾ UL L 119, 4.5.2016, člen 9(h): „[...] obdelava je potrebna za namene preventivne medicine ali medicine dela, oceno delovne sposobnosti zaposlenega [...] na podlagi prava Unije ali prava države članice [...]“.

⁽²¹⁾ UL L 88, 4.4.2011, str. 45. Glej tudi UL L 354, 31.12.2008, str. 70, člen 2.

4.7 EESO znova priporoča večjo usmeritev v znanstvene in statistične študije. Rak, povezan s poklicem, ima lahko več vzrokov. Več pozornosti in sredstev bi bilo treba posvetiti raziskovanju posledic in morebitnega součinkovanja več vrst izpostavljenosti različnim dejavnikom.

4.8 EESO poudarja, da je ena izmed glavnih nalog na področju varovanja delavcev pred rakotvornimi, mutagenimi in reprotoksičnimi snovmi na delovnem mestu okrepitev nadzora nad izvajanjem in uporabo direktive o rakotvornih in mutagenih snoveh. Države članice bi morale inšpektoratom za delo zagotoviti dovolj finančnih in človeških virov za izvajanje njihovih nalog, hkrati pa pomagati podjetjem, zlasti MSP, da upoštevajo te določbe. Poleg tega bi morale okrepiti sodelovanje z Evropsko agencijo za varnost in zdravje pri delu. Razširjena uporaba spletne platforme OiRA (interaktivno spletno orodje za oceno tveganja) bi lahko pomagala pri ocenjevanju tveganja na tem področju.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO poleg nujnosti preprečevanja in varstva zdravja pri delu ter prilagoditve dela človeku, kot to določa evropska zakonodaja, opozarja na nevarnost, da bi neučinkovito preprečevanje izpostavljenosti rakotvornim, mutagenim in reprotoksičnim dejavnikom imelo negativne posledice za podjetja, kot so višji stroški in manjša produktivnost zaradi odsotnosti, stroški odškodnin tožnikom, izguba strokovnega znanja in izkrivljena konkurenca, pa tudi za države članice zaradi večjih stroškov socialne varnosti in izgubljenih davčnih prihodkov.

5.2 Organi držav članic ter predstavniški organi delodajalcev in zaposlenih v okviru tristranskega Svetovalnega odbora za varnost in zdravje pri delu si želijo pravne varnosti in večje zaščite, ki bi jo zagotovile nižje mejne vrednosti za poklicno izpostavljenost za navedene snovi.

V Bruslju, 19. septembra 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER
